

EMTİA FİYATLARI NEDEN YÜKSELİYOR?*

Dünya ekonomisinin güçlü performansı sonunda etkisini emtia fiyatlarında göstermeye başladı. Geçen yıl, 2010 yılından bu yana Amerika, Avrupa, Çin ve Japonya'nın her birinde büyümenin hızlandığı ilk yıl olduğu büyük olasılıkla çıkarımlarımız arasında olacak. Brent ham petrolü, bakır ve 22 hammaddenin spot fiyatlarını içeren Bloomberg Bileşik Endeksi Kasım 2014'ten bu yana en yüksek seviyesine ulaştı. Peki küresel talep son birkaç çeyrekte artmaya devam ediyorsa, emtia fiyatlarına yansımaları neden bu kadar uzun sürdü? Ve daha da önemlisi, daha ne kadar sürebilir?

Fiyat artışlarındaki gecikmenin açıklanması işin en kolay kısmı. Yıllardır devam eden güçlü petrol, ana metal ve tahıl üretimi, küresel ekonomide büyük üretim fazlalarına neden oldu. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre, Kasım 2015'te petrol stokları rekor seviyeye ulaştı. Petrol karteli, OPEC, bu fazlalıkları boşaltmak ve fiyatlara yukarı doğru baskı uygulamak için üretimi kısıtlamaya karar verdi. Aynı prensibi Çin de bazı sektörlerine uyguladı. Örneğin, 2016'da kömür madenciliği için çalışma gün sayısını 330'dan 276'ya düşürdü ve çelik üretimini 65 milyon ton azalttı. Bu önlemlerin etkisi az gibi görünmüş olsa da güçlü talep, rezervleri eritmeye ve fiyatları yükseltmeye başladı.

Emtia fiyatlarına yansımalarının ne kadar sürebileceğini kestirmek ise daha zorlu bir iş. Küresel ekonominin kısa vadeli görünümü son derece cesaret verici. Amerikan ekonomisi, hızlı bir oranda iş yaratmaya devam ediyor. Ülkedeki şirketler, Başkan Donald Trump'ın vergi indirimlerinin muhtemel etkileri konusunda emin bir duruş sergiliyor. Avrupalı üreticiler de hareketlenmiş vaziyette. Çin ekonomisi, 2017'nin sıkı kredi koşullarına karşı dayanıklılığını o kadar beceriyle kanıtladı ki uygulanan kapasite kısıtlamalarından bazılarının tersine çevrilmeye başlandığı görülüyor. Ayrıca, Rusya ve Brezilya başta olmak üzere son yıllarda zorluk yaşayan diğer gelişen pazarlar da yeniden büyümeye başladı. Bu yüzden 2018'de küresel ekonominin, 2017'de de görüldüğü gibi, hızlı bir şekilde büyüyeceği muhtemel gözükmektedir. Bu, ayrıca emtialara yönelik talebi de artırmaya devam edecektir.

Ancak uzun vadede fiyatların zayıflaması olasılıklar arasındadır. Neticede petrol fiyatları ancak OPEC'in acil durum imalat kesme önlemleri sayesinde 60\$/v'in üzerine yükselmiştir. Anlaşma yılın sonunda sona erdiğinde ve kartel üyeleri yeniden istedikleri kadar üretim yapmaya başladıklarında, tedariki birden artıracak ve fiyatları yeniden düşürecektir. OPEC'in stratejisi kendini beklenenden daha başarılı gösterip fiyatları tırmandırmaya devam ederse, Amerikan kaya petrolü üreticileri de daha fazla kâr elde etmek için daha fazla üretim yapacaktır. Bu durumun devam etmesi ile Çin'in kapasite kesintilerinde gevşemeye devam etmesi veya yeni, daha yeşil bir ürüne yatırımı tercih etmesi muhtemel sonuçlardandır. Tarım piyasalarında, üretim kesintilerini görüşmek üzere üreticileri bir araya getiren OPEC gibi bir kartelin olmaması nedeniyle en çok tüketilen tahıl ve tohumlarda (buğday, mısır, soya fasulyesi) görülen yüksek hasatlar

fiyatları kontrol altında tutmuştur. Stokların hala taşıdığı göz önüne alınırsa, 2018 yılı başında Kuzey Amerika'da görülen dondurucu hava koşullarından kaynaklanan fiyat artışları geçici olacaktır. Her ne kadar emtia üreticileri fiyatları korumak için yıllardır üretimlerini sınırlandırıyor olsa da, kemerlerini çok çabuk gevşetmeye karşı temkinli olmalıdır.